

Aydınlanma ruhunu taşıyanlar hiç kandırılmadı

10 Mart Cumartesi 2018 23:22

Zülal Kalkandelen "İkinci Cumhuriyetçiliğin Temelleri" kitabını Özlem Özdemir'e anlattı...

Gazeteci, yazar Zülâl Kalkandelen, "İkinci Cumhuriyetçiliğin Temelleri" adlı yeni kitabında, ülkemizde "Sivil Toplumculuk", "İkinci Cumhuriyetçilik" ya da "Neoliberalizm" olarak adlandırılan siyasi akımın fikir babası Prof. Dr. İdris Küçükömer'in tezleriyle tarihsel bir hesaplaşma içine giriyor.

"Batılılaşma" sorunu ve emperyalizmden Ergenekon ve Balyoz davalarına, İlimli İslam'dan "Yetmez ama Evet"e, "Kandırıldık!" söyleminden darbelere açılan yelpazede sağlam bir politik zemin oluşturan Kalkandelen, Cumhuriyet ve Aydınlanma'nın sesini yükseltiyor.

Tanıdığımız pek çok insanın nerelere savrulduğuna birlikte tanıklık ettiğimiz bu yıllarda; Cumhuriyet'i savunduğumuz için türlü etiketlerle yaftalandık, meslektaşlarımızca dışlandık, birlikte işsizliği, kitabında anlattıklarının gerçekleşmesiyle defalarca da çaresizliği ve acıyı paylaştık...

Bu günleri anlamak için geleceğe belge bırakan Kalkandelen'in Aydınlanma'yı yükselten bu sesine kulak vermemek olmazdı...

Kitabın tarihçesi var, tıpkı içeriğinin de tarihçe oluşu gibi. Kısaca bize yazım sürecinden bahseder misin?

Kitabın temeli, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Siyaset Bilimi dalında yaptığım yüksek lisans sırasında sunduğum tez. Şimdi bana da inanılmaz geliyor ama 20 yıldan fazla bir süre önce üzerinde çalışmaya başladığım bir konu. İlk baskısı 2011'de Cumhuriyet Kitapları tarafından yapılmadan önce teze ekleme yapmıştım.

O günden bu yana Türkiye'de birçok siyasi ve toplumsal travma yaşandı. Kısaca hatırlarsak, Yetmez Ama Evetçiler ile liberal sol denilen grubun AKP ile işbirliğine ve bu ittifakın dağılma sürecine tanık olduk, Ergenekon ve Balyoz davaları, Gülen Cemaati'nin AKP ile savaşının başlaması, Gezi direnişi, 17-25 Aralık operasyonları ve 15 Temmuz askeri darbe girişimi yaşandı.

Tüm bu süreç sonunda, İkinci Cumhuriyetçi kadroların yıllardır savunduğu tüm argümanların tümüyle çöktüğü açıkça ortaya çıktı. Bunlar kitabın temel konusu ile doğrudan ilgili olduğundan onları da kapsayacak şekilde güncellenmenin zorunlu olduğunu düşündüm. Çünkü bu konu üzerinde araştırma yapmak isteyenler için de bir belge olması önemli. Kitabın tümüne yansıyan ek bölümler yazdığım güncellenmiş yeni baskısını Kırmızı Kedi Yayınevi yayınladı. Aydınlanma düşüncesinin yayınevi olarak çok önemli bir işlev gören Kırmızı Kedi etiketini taşıması da benim için ayrı bir onur kaynağı.

Güncellemeler ile birlikte aslında bir belge kitap olmuş. Tez olarak başladığın o günlere baktığında bu olacakları tahmin eder miydin?

Yaşadığımız olaylar o kadar anormaldi ki, tahmin ediyordum demek zor. Ancak şaşırmadım diyebilirim. Çünkü bir siyasi iktidar devletin en önemli yetki alanlarını belli bir cemaatin, tarikatın ya da çıkar grubunun kontrolüne kendi isteğiyle bırakırsa, sonuçta bir gün mutlaka o grup ile kendisi arasında çıkar çatışmasının olması kaçınılmazdır. Tarih bunun örnekleriyle dolu. Üstelik adalet mekanizmasının bir cemaate teslim edilmesi, her siyasi iktidar için intihar ile eş anlamlıdır. Tahmin ettiğimi söyleyebileceğim konular da var ama... Türkiye'yi yöneten siyasi partinin 2002'de iktidara geldiği günden beri, ülkeyi bugünkü gibi bir gerici batağına çekeceğinden hiç kuşku yoktu. Partiyi kuran kadroların geçmişlerini, siyasetteki amaçlarını biliyorduk. Bu nedenle de Aydınlanma ruhunu taşıyanlar hiç kandırılmadı.

İdris Küçükömer'i bilmeyenler için kısaca bize ondan bahseder misin ve onu seçmenin nedeni tezlerinin günümüz liberal solcularına kaynak olması mıydı?

Bu konuda çalışmamı öneren kişi Emre Kongar hocamdı. Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde yüksek lisans yaptığımı öğrenince bana henüz bu konuda tez yazan olmadığını söyleyip, önemini anlattı. Zaten ilgimi çeken bir alan olduğundan oraya yöneldim. Solun bir kısmının, bu coğrafyada Aydınlanma ateşini yakan devrime karşı açtığı savaşın kökenine inmek, günümüzü anlamak açısından da gerekti. Bu konuda yüzeysel bilgilere sahip insanlar, sağlıklı analiz yapamadıklarından çok yanlış yerlere varıyor. Bu çalışma, Türkiye ve dünya siyaseti ile ilgili her şeyi yerli yerine oturtmamı da sağladı.

İdris Küçükömer, İstanbul Üniversitesi'nin efsane hocalarından biriydi. Yoksul bir ailede yetişmiş; dokuz yaşında babasını kaybettikten sonra, annesi ve ablasıyla birlikte yaşam savaşını vermiş. Zor koşullara karşın, çok başarılı bir öğrencilik hayatı olmuş. Bitirdiği fakültede asistanlığa başlamış. Fakat Sencer Divitçioğlu ile birlikte Küçükömer'in profesörlüğü, Üniversite Senatosu tarafından uzun zaman onaylanmamış. Profesörlüğü onaylandıktan sonra da, 1402 Sayılı Sıkıyönetim Kanunu ile üniversiteden uzaklaştırılmış. Sosyalist bir iktisatçı Küçükömer. Aykırı düşünceleri nedeniyle hem sol hem de sağ tarafından dışlanmış. Siyasal yaşamda da aktif olmuş. 1960'lı yılların başında Talat Aydemir ve arkadaşları ile bir cunta hareketinin içinde yer almış. Fakat bir süre sonra Aydemir ile düştüğü anlaşmazlık sonucu bu hareketten ayrılmış. Türkiye İşçi Partisi Bilim Kurulu üyesi yapmış, bir ara Sosyal Demokrat Parti'de (SODEP) çalışmalarda bulunmuş. Bilim insanı olarak çalışmaları özellikle "sivil toplum" konusu üzerinde yoğunlaşmış. En bilinen çalışması, 1969 yılında yayınlanan ve "ilerici" ile "gerici" kavramları ile siyasetteki "sol" ve "sağ" cepheleri tersine çevirdiği "Düzenin Yabancılaşması". Benim kitabımın da odak noktası o.

Küçükömer'in zorluklarla dolu hayatı tezlerinde etkili olmuş mudur acaba? Kendisi görüşlerinde genetik özelliklerin toplumlar üzerindeki etkisini savunuyor. Sen yaşadıklarımıza bakınca bu genetik mirasın siyaset üstündeki etkisine ne dersin?

Herhalde herkesin yaşadığı hayat, düşüncelerini şekillendirmekte etkili olmuştur ama Küçükömer'in siyaset sahnesini tersine çeviren tezi üzerinde ne kadar etkiliydi bilmek mümkün değil. Küçükömer, yurdumuz insanının sorununu, demokratik sivil toplum içerisinde çözümlenemeyen olanaksız olduğu görüşünde. Osmanlı toplumsal ve ekonomik yapısından kaynaklanan nedenlerin yanında, modern genetik ve etnoloji'den (sosyo-biyoloji) söz ediyor.

Siyaset biliminde, toplumların genetik özelliklerinin siyasi rejimin yapısını etkilediği savunulan tezlerden biridir. İklim şartlarının ve coğrafi özelliklerin, bireylerin karakter özellikleri üzerindeki etkisi vardır. Fakat buradan hareketle, demokrasi ve sivil toplum Batı kaynaklıdır; Batı insanının genetik özellikleri sivil toplumu yaşatabilir; Batı dışında sivil toplum kurulamaz gibi kesin bir yargıya varılamaz. Demokrasiyi ve sivil toplumun kurulup yaşatılmasına ilişkin koşulları bir bütün içerisinde, diyalektik bir anlayışla değerlendirmek gerekir. Bir toplumda demokrasi kültürünün yeşermesinde ve daha sonra varlığını sürdürmesinde en önemli belirleyici eğitim.

Küçükömer Kurtuluş Savaşı'nı da Cumhuriyet'i de antiemperyalist olmamakla eleştiriyor. Bunu temellendirdiği noktalar ise çelişkili ki, zaten tarihe bakınca bunu söylemesi eleştiri değil yalan oluyor. Ona göre bu toplumun insanları devrim

yapamazmış ama biz yaptığını biliyoruz. Zaten tezlerinin çoğu yanlış olan biri nasıl oluyor da bugün İkinci Cumhuriyetçiler dediğimiz insanlara referans olmuş? Nedir onu özel kılan?

Kitabı yazarken üzerinde çok düşündüğüm bir konu bu. Küçükömer, sonuçta bir bilim insanı. Gerçeği aramak için yola çıkıyor ama yanlış değerlendirmelerle yanlış yerlere varıyor. Marksist bakış açısıyla yaklaşım, toplumsal üretim güçlerini geliştirmede düşüncesiyle Cumhuriyet'in devrimci olmadığı iddiasında. İkinci Cumhuriyetçiler, onun yanlış tezlerini alıp günümüze kadar getirdi.

Özel olduğundan değil; Küçükömer, bu grubun cumhuriyete olan alerjisini adeta süslü bir paket içine koymuş. Çarpık da olsa bu iddialı tezler, kendileri fikirsel olarak bir şey üretmeyen bu grubun, Ortaçağ ganimet kültürünün ideolojik açıdan devamından ibaret olan Türk usulü liberalizmi için bulunmaz bir araç haline gelmiş. Bir tür entelektüel sabotaj denebilir aslında.

Yalnız Küçükömer, "Anadolu insanı kültüründe her krizde baba arayışı vardır" diyor. Bu doğru bir analiz sanırım.

Elbette siyasal toplumsallaşmada kültürün etkisi yadsınamaz. Anadolu kültüründeki baba figürü, siyaset sahnesine, elini masaya vurup avazı avaz bağırarak politikacı olarak yansıyor. Kibar, sakin politikacıyı çoğu insan etkili bulmuyor. Demokratik kültürün hem aile içinde hem de toplumda gelişip güçlenmesiyle ancak zaman içinde aşılabilecek bir sorun. Türkiye'de kökeni de çok eski olduğundan ayrı bir özen gösterilmesi gerekiyor ama tam aksine, 23 Nisan'da Başbakan'ın koltuğuna oturan çocuğa, "Artık yetki sende, ister asarsın, ister kesersin" deniyor!

Türkiye Cumhuriyeti, emperyalizmin ezdiği toplumlara örnek oldu

Küçükömer'e göre üç cumhuriyet var, günümüz liberal solcularına göre ise iki. Günümüzdekiler AKP'den önce ve sonra diye bakıyor. Son on beş yılın en tartışmalı konusu askeri vesayet bitti deniliyor. Çünkü Kemalist Türkiye askeri olarak değerlendirildi ve onun yıkılması uğruna İslamcı olmayanlar AKP ile iş birliği yaptı. Kitapta bu süreci uzun uzun anlatıyorsun ama sana göre bu nasıl olabildi?

Kendilerinin söylediğine göre, AKP iktidara ilk geldiğinde AB uyum yasaları çerçevesinde yapılan düzenlemelere ve o dönemde Başbakan olan Erdoğan'ın söylemlerine inanmışlar. Oysa yapılan her şeyin bir takıyye olduğu ortadaydı. Biz tek bir gün bile o söylemlere inanmadık. Liberal solcular, Kürt açılımı denilen sürece dahil olarak o konuda AKP'nin kendi istedikleri yönde bir gelişmeyi sağlayabileceğini umdu. Bir de iktidar ile en büyük ortak noktaları, laik Cumhuriyet'ten duydukları rahatsızlıktı. Bu amaçlar doğrultusunda iktidarın payandası oldular, bu arada hepsi devlette, özel sektör ve medya kurumlarında bol destek buldu. Eski Türkiye'yi ayakta tutan kolonlar yerinden oynatıldığında yerine kurulan yeni Türkiye'nin dinci bir baskı rejimine yöneleceği uyarılarını duydular ama aldırış etmediler.

Amerikan emperyalizmi açısından bakılacak olursa, yeni muhafazakârlık ekseninde yarattıkları stratejik ortak AKP'nin o yıllarda İkinci Cumhuriyetçiler tarafından desteklenmesi hayatiydi. AB ile yakınlaşma, AKP tarafından bir taktik olarak kullanıldı. Bir amaç-çıkartma birliği kurulmuştu.

"Kandırıldık deseler de özellikle kandırıldılar diyorum," diyorsun. Bugün onlara kızanlara da yine kızabiliyorlar! Nasıl sürekli haklı olunabilir ki? Ve argümanlarının hepsi çökmüşken hâlâ nasıl bu kadar cüretkarlar?

Liberal sol gruptakilerin şapkayı önlerine koyup ciddi bir özeleştirme yapmaları gerekiyordu ama bunu yapmak yerine "Biz kandırıldık, iktidar değişti!" diye feryat etmeye başladılar. Bunu da aralarındaki ortaklık bozulup yıllardır korudukları ayrıcalıklı yerlerini kaybettiklerinde yaptılar. Siyasetten hiç anlamayan, bu konularla ilgilenmemiş biri çıkıp "kandırıldık!" dese, demek bu konularda bilgili değildi diye düşünebiliriz ama bunu yapanların hepsi, bu alanda yıllardır yazıp çizen insanlar, gazeteciler, yazarlar, sanatçılar, üniversite hocaları... Şeriatçı olduğunu söyleyen bir politikacıdan "demokrasi kahramanı" yaratmaya kalkarlarsa, onların kandırıldık demesine kimse inanmaz.

Özellikle 2010 Anayasa Referandumu'nda "Yetmez Ama Evet" kampanyasıyla iktidara verdikleri destek, ülkeye bu kadar ağır bedel ödetmese, yine bu kadar üzerinde durulmayabilirdi. Ama gerçek şu ki, 2010 referandumunda "Evet" kazanmasa, Türkiye'de adalet mekanizmaları bugünkü gibi tıkanmaz, rejim bu kadar kolay değiştirilemezdi. 2010 referandumunda yargı, Yargıtay ve HSYK, Gülen Cemaati'ne teslim edilmeseydi, Balyoz ve Ergenekon olmazdı. Balyoz ve Ergenekon davalarındaki kumpaslarla görevinden edilen askerlerin yerine Cemaatçiler gelmese, 15 Temmuz 2016'da FETÖ darbe girişimi yaşanmazdı.

Bu grubun cüretkarlığı, ülkeye verdikleri zarar ile doğru orantılı. Zarar arttıkça boş cüretkarlık da artıyor. Böylece üzerlerine yapılan utancı unutturacaklarını sanıyor olabilirler.

Bir de kandırıldık demek bu kadar kolay mı? Bir ülkenin geleceğiyle oynayıp hiç sorumluluk almadan bu nasıl olabilir? Zaten hemen hepsi yurt dışına kaçıp gittiler, olan yine halka olacak. E istedikleri oldu işte, niye gidiyorlar madem?

Laik Cumhuriyet'e büyük zarar verildi, artık eski Türkiye ile yeni Türkiye ayrımı açıkça yapılıyor. Bu anlamda istedikleri olmuşsa bile, her şey düşündükleri gibi gitmedi. Kürt açılımı politikası başarısız oldu, AKP ile o konuda ortaklıkları bitti; akil adamlar istenmeyen adam konumuna geldiler. O noktadan sonra birer birer ayrıcalıklı konumlarını yitirdiler, işlerinden oldular, bazıları hapse girdi. Türkiye'nin büyük gösterilerle duyurulan AB macerası ağır darbe aldı. Sivil toplum unsuru diye

destekledikleri cemaat darbe yaptı. Liberallerin yıllardır kanal kanal gezip savunduğu her şey yalan oldu. Tam bir çöküş görüntüsü bu. Doğal olarak kaçış gündemde.

Bir de bu tayfanın ilk vukuatı AKP ile işbirliği değil diyor ve Özal zamanındaki 24 Ocak Kararları'nı hatırlatıyorsun. Bu unutkanlıkta biraz açalım mı bunu?

24 Ocak 1980'de ekonomik yaşamı yeniden düzenleyen kararlar alınmış, küresel emperyalizmin maşası IMF aracılığıyla Türkiye tamamen dışa bağımlı bir hale gelinmiş, para ve döviz piyasasına liberalizm getirilmiş, ülke büyük bir borcun altına sokulmuş, zengin daha çok zenginleşirken, yoksul iyice yoksullaşmıştı. O dönemde başta Altan ailesi olmak üzere liberaller bu kararlara büyük coşkuyla karşılık verdi. Mehmet Altan, 2006 tarihli bir yazısında İdris Küçükömer'le aynı yanılığa düştü. Dinci feodal yapıya övgüde bulunurken, "Laik ve Kemalist modern Türkiye ve onu sırtında taşıyan devlet kökenli orta sınıf" diye nitelediği bürokrasi ve "elit" aydınlar üzerinden Aydınlanma Devrimi'ne ve Cumhuriyete saldırdı.

Liberaller, serbest piyasa ekonomisine işlerlik kazandırdığı gerekçesiyle Özal dönemine alkış tutarken, aynı düzenin liberalizmi gerici ideoloji ile yakınlıştırıp, emekçi kesimleri bir silindir gibi ezmesini görmezden geliyordu.

Altan, 2014 tarihli bir başka yazısında ise, "Cumhuriyet, başından bu yana devletin hep aynı 'azınlığın', 'diktatörlük yanlısı' Batılı 'şehirlilerin' elindeydi" diyordu. "Turgut Özal ve ANAP, taşranın 'devletten ve ordudan' bağımsız biçimde zenginleşmesinin yolunu açtı. Tayyip Erdoğan ve AKP ise, Cumhuriyet tarihinde ilk kez devleti ordunun ve 'şehirlilerin' elinden aldı," diye yazmıştı. Böylece Özal'dan Erdoğan'a bir hat çiziyor ve kendince bu iki dönemin cumhuriyeti demokratikleştirdiğini söylüyordu.

"CHP'nin kurucu parti olmasına rağmen talihsizliği, halkın gözünde Batılılaşma ile özdeşleşmesi. Dolayısıyla da halk tepkisinin değişmez adresi CHP" yazmışsın. Oy veren de vermeyen de en çok CHP'yi eleştiriyor gerçekten. CHP'nin bu eleştirileri hak ettiğini düşünüyor musun?

Kitapta "batılılaşma" ile "batılaştırma" farkını anlatmaya çalıştım. Akli ve bilimi kendine öncü yapan Atatürk'ün benimsediği batılılaşma, çağdaş uygarlık seviyesine ulaşma ve Batı'ya karşı batılılaşma anlamındaydı. Oysa onun ardından gelen bazı siyasetçilerin Batı'ya yaranma, onun himayesine girme anlamındaki "batılaştırma" yolunu seçtiği açık. Emperyalizme karşı savaşarak kurulan bir ülke, sonunda onun güdümüne girer hale getirildi.

Küçükömer ise, sadece batılaştırma kavramını kullanıyor ve Osmanlı dönemi ile Cumhuriyet dönemi arasında bu bakımdan bir ayrım görmüyor. Ona göre Cumhuriyet dönemindeki de "Batı kapitalizmine özgül ve yerli üretim düzenine uymayan üstyapısal sözde bir devrim". Emperyalizm ile ilişkiler bağlamında günümüzde olanları net görmek için kameraların önündeki sahte kükremelere değil, arka planda dönümlere bakmak lazım. Bunun toplumda iyi anlaşılabilirdiğinden emin değilim.

CHP'yi başından beri kendi değerlerini ayaklar altına alan Batı taklitçisi olarak göstermek, gelenekçi sağın ve liberallerin işine geldi. En kolay yoldu çünkü. Dini kullanarak Atatürk'ün açtığı çağdaşlık yolunu baltalamayı günümüze kadar sürdürdüler. CHP'nin bu süreçte kendisini iyi anlatamadığı, halka ulaşamadığı, oy için sağa fazla yanaşıp dinin siyasette kullanılmasına yol açtığı ve güçlü muhalefet yapamadığı dönemler var. Bu bakımlardan eleştirebilir.

Laiklik en büyük sorunlarımızdan oldu. Yıllar içinde dinsizlik gibi gösterildi ki, bugün bu görüş çok büyük bir kesime de yerleştirildi. Çok haklı sorular var kitapta. Mesela, dini inancı olanlara baskı yapıldıysa bir dini cemaat devletin tüm kurumlarını nasıl ele geçirdi gibi?

Gerçekten bunun yanıtlanması gerekiyor. Türkiye'ye 80 sonrasında yapay bir şekilde ithal edilen türban tartışması aracılığıyla din üzerinde baskı kurulduğu inancını yaymaya çalışanlar, aslında Türkiye'deki dinci baskının görmezden gelinmesine neden oluyor. Bugün Türkiye'de asıl gerçek, tek bir mezhebe din ve inanç hürriyeti açısından ayrıcalık yaratılmış olduğudur. Sünniler inançlarını serbestçe yaşayıp her alanda avantajlı bir konuma gelirken, Aleviler türlü sıkıntılara maruz kalıyor. Sünni inancı temsil eden Diyanet İşleri Başkanlığı'nın 6.8 milyar TL'lik 2017 bütçesi, Başbakanlık bütçesini 4'e katladı. Bu rekor bütçe, aralarında ekonomi, kalkınma, enerji ve tabii kaynaklar, bilim, sanayi ve teknoloji, şehir ve çevrecilik, sağlık, kültür ve turizm bakanlıklarının da yer aldığı 11 bakanlığın her birinin bütçesinden daha fazla!

Ayrıca Türkiye'de yine mezhebe dayanılarak çok ciddi boyutlarda bir dinci kadrolaşma yaratılmış durumda. Baskı iddiaları doğru olsaydı, bir dini cemaat 30-40 yıldır devletin tüm kurumlarını bu şekilde ele geçirebilir miydi? Baskı iddiaları doğru olsaydı, bunca İmam Hatip lisesi açılabilir miydi? Okullardan mezun bir siyasetçi Başbakan olabilir miydi? İddialar doğru olsaydı, ülke çapında hastaneden çok cami bulunabilir miydi?

İş Atatürk'e dinsiz demeye geldi. Sanki bütün bunlar Atatürk ve Atatürkçüler dindarlara karşı algısını yaratmak için yapıldı, ne dersin? Bizim en büyük ortak paydamız Atatürk idi, bunu yok ederlerse ülkeyi yok etmek mümkün olabilecekti diyebilir miyiz?

Atatürk'ün önderliğinde emperyalizme karşı verilen Kurtuluş Savaşı ile kurulan Türkiye Cumhuriyeti; emperyalizmin boyunduruğu altında yaşayan, toprak ağaları ve din adamları tarafından sömürülen din/tarım toplumuna, bağımsız ve çağdaş bir toplum olma yolunu açtı. Dünyada emperyalizmin ezdiği tüm toplumlara örnek oldu bu mücadele.

ABD'nin Büyük Ortadoğu Projesi ile Türkiye'ye dayattığı İlimli İslam politikası ise, Cumhuriyet'in temelini oluşturan laiklik ile çatışma içindeydi. Bu politikayı yönlendiren Samuel Huntington, Türkiye'nin İslam coğrafyasında lider olabilmesi için laiklikten vazgeçmesi gerektiğini açıkça yazdı. Bunu yapmak için toplumda din ekseninde daha belirgin bir yanılma gerekiyordu. Küçükömer'in de kitabında ana eksen yaptığı Batıcı-laikler ile Doğucu-İslamcı çatışması, 2000'li yıllarda iyice derinleştirildi.

Gerçeğin peşinde koşanlar daima olacak

Zaten Büyük Ortadoğu Projesi, laik Cumhuriyet'in Batı çıkarlarına ters olduğu gibi konulara kitapta da değiniyorsun. Sana göre yakın gelecekte ne olacak?

Yakın gelecekte neler olacağını tahmin etmenin iyice zorlaştığını düşünüyorum. Belli olan şey, seçimle ilgili son düzenlemelerden sonra, gelecek seçimin de demokratik koşullarda gerçekleştirilmesinin mümkün olmadığı. Garip ittifaklar kuruluyor, hukuk ve Meclis işlemiyor. Bu kadar baskının bir yerde geri tepmemesi de eşyanın doğasına aykırı.

AKP'nin toplum için yaptıklarını alkışlayanlar Cumhuriyet'in özellikle de kadınlar için yaptıklarını görmüyorlar diyorsun. Son zamanlarda sözde din bilginlerinin söylemleri ortada, kadınların, çocukların ve hatta hayvanların yaşadıkları ortada? Sence nasıl oluyor da hâlâ Cumhuriyet düşmanı olabiliyor insanlar?

Türkiye'de çok uzun süre belli odaklar aracılığıyla Cumhuriyet karşıtı görüşler topluma yayıldı. Özellikle 80 sonrasında Batı, İslam'ı komünizme karşı bir savunma olarak kullandı. 1980'ler Türkiye'de hem "Yeni Sağ"ın hem de Yeşil Kuşak projesinin ortaya çıktığı yıllar oldu. ABD'nin bu projesi, 12 Eylül faşizmi ile komünizm tehlikesi karşısında Türk-İslam senteziyle engel kurma amacı ile örtüşünce, "Kemalizm" adı altında gerçekte laiklikten her türlü ödünü verip, dini cemaatleri palazlandıran politikalar izlendi. Sayın Ali Sirmen'in deyimiyle Kenanizm'di bu.

Bu yolla yaratılan kafa karışıklığı, kuşaklar boyu bilinçli olarak topluma pompalandı. Cumhuriyet'e düşman olan dincilerin nedenlerini tahmin etmek kolay ama gayet modern bir yaşam sürüp aynı zamanda Cumhuriyet düşmanı olan kadınların tavrını anlamak mümkün değil. Laikliği bu ülkeye getiren devrime düşmanlığın, kadını köleleştirip sömüren cehaleti güçlendireceğini algıladıklarını sanmıyorum.

En büyük hata, o günün koşullarını düşünmeden geçmiş eleştirmek sanırım. Tarih böyle yorumlanabilir mi?

Türkiye'de tarih konusunda çoğunlukla anakronik bir yaklaşım izleniyor. Elbette tarih böyle yorumlanamaz. Olayların kendi dönemlerinin içinde değerlendirilmesi gerekir. Objektif tarih yazıcılığı da bunu gerektirir.

Aynı zamanda hayvan hakları konusunda çalışıyorsun. Geçtiğimiz günlerde Brezilya'dan kötü şartlarda getirilen hayvanlardan senin sayende haberdar olduk. O konu ne aşamada şimdi, ne oldu hayvanlara?

O olay, başka bir ülkede olsa çok büyük bir skandala dönüşürdü ama Türkiye'de belli bir yere kadar gelseniz de bir noktada tıkanıyor işler. Hayvanlar, bir kıtadan diğerine 1 ay süren işkence dolu gemi yolculuğu ile gönderiliyor. 21. yüzyılda canlı hayvan ticareti, hayvan köleliğinin en vahşi uygulamalarından biri.

Ben hayvan özgürlükçü bir vegan olduğum için her türlü hayvan ticaretine ve sömürüsüne karşıyım. Bu olayı kamuoyunun bilgilenebilmesi için Brezilyalı aktivistler bana aktardı. Brezilya'dan Mersin'e getirilen 25 binden fazla hayvan, kendi dışkı ve idrarlarına bulanarak korkunç bir yolculuk yaptı. Olay Brezilya'da davalık olduğu için elimizde her türlü görüntü, bilgi, belge ve kanıt vardı ama skandalın ne hayvan hakları yönü ne de halk sağlığını ve çevreyi tehdit eden tehlikeleri adli makamları harekete geçirebildi. Mersin Barosu Hayvan Hakları Komisyonu suç duyurusunda bulundu, iki CHP Mersin milletvekili soru önergesi verdi ama bu ticaret iktidarın ucuz et politikasının sonucunda yapıldığından kimse harekete geçmiyor.

Korkunç bir eziyetle Türkiye'ye gelen hayvanlara ne olduğu konusunda kamuoyuna bilgi de verilmedi. Yıl sonuna kadar 975 bin canlı hayvanın çeşitli ülkelerden bu şekilde gemilerle Türkiye'ye getirileceği bilgisi medyaya yansdı. Ciddi bir siyasi ve hukuki mücadele gerekiyor. Canlı hayvan ticareti, Avrupa Parlamentosu'na da yansdı. Orada bir soruşturma açılması gündemde.

Aynı zamanda veganlık konusunu da anlatmaya çalışıyorsun, diyet olmadığını, bir yaşam biçimi olduğunu savunuyorsun. Mesela geçen gün vegan olmayanlar feminist olamaz demiştin. Benim buna itirazım olacak, feministim, hayvanları çok severim ama vegan değilim. Veganlık herkesin benimsemesi gereken bir yaşam biçimi olmak zorunda mı? Yanlış anlamaları gidermek için kısaca veganlık nedir açar mısın?

Aslında yaşam biçimi olarak da tanımlamıyorum, bu bir toplumsal adalet mücadelesi. Veganizm, hayvanların da duyarlı canlılar olduğu gerçeğinden hareketle, onlara uygulanan meta statüsünü reddederek, şiddete maruz kalmadan yaşama haklarını savunan bir özgürleştirme hareketi. Medyada bu çerçevede yansıtılmıyor konu, basit bir diyete indirgeme gayreti var. Oysa veganlığın özünde yaşam hakkı ve adalet talebi var. Hayvanları seven insanların, onların yaşam hakkına saygı duyması gerekir. Çünkü en temel hak bu; yaşatılmayan bir insanın ya da hayvanın başka hiçbir hakkı korunamaz.

Feminizm meselesine gelince... Feminizm, sadece insanları kapsıyorsa tutarsızdır diyorum. En basit tanımıyla, cinsiyetçiliği,

cinsiyetçi sömürüyü, cinsiyetler arası eşitsizlik ve adaletsizliği ortadan kaldırmayı amaçlayan bir hareket feminizm. Sonuçta iktidara ve baskıya karşı bir görüş. Veganizm ise, insanın hayvanlar üzerindeki tahakkümünü, hayvanların metalaştırılmasını reddeder ve insan üstünlüğüne dayalı türcülüğün yarattığı adaletsizliği yok etmeyi amaçlar. Temel olarak zulme ve baskıya karşıdır. Cinsiyetçiliğe karşı olan birinin, tamamen hayvanların ve özellikle dişi hayvanların üreme sistemlerinin sömürüsüne dayanan hayvancılığı sorgulamaması tezattır. Çünkü hayvanlar da insan gibi merkezi sinir sistemi olduğu için acıyı aynı insan gibi hissedebilen duyarlı canlılar. Bizim dilimizi konuşmasalar da hepsi bilinç sahibi.

Sömürüye bir örnek vermek gerekirse, süt endüstrisinde inekler insan eliyle üreme organlarına boğa spermi konularak yapay yolla gebe bırakılır. İneklerin sürekli bir makine gibi doğurmasını sağlamak istiyorlar, çünkü aynı kadın gibi sadece doğurduğunda yavrusu için süt verebiliyor. Ama o sütü yavru değil, yaşamak için ihtiyaçları olmasa da insanlar tüketsin diye, anne ile yavru doğumdan hemen sonra ayrılıyor. Yavru erkekse, kısa bir süre beslenip kesime yollanıyor, dişiye annesinin kaderini paylaşıyor. Anne inek, bedeni iflas edene kadar aynı zulmü yaşıyor. Youtube, ayrılırken çığlıklar atan anne inek ve buzağı videolarıyla dolu.

Bunları bir kadın, bir feminist sorgulamayacaksa kim sorgulayacak? Sorgulanmadığında ortaya çıkan tür feminizmi oluyor. Ben de bunun çelişki olduğunu söylüyorum.

Seni en son Cumhuriyet gazetesinde okuyorduk. Gazetecilik yolculuğu bitti mi ülkemizde sence? Ama öte yandan Brezilya haberi bir gazetecilik başarısıydı. Özlüyor musun bildiğimiz gazeteciliği ya da artık sosyal medya ile yeni bir medya kuruluyor, özgür ifade gücü olmadan böyle de yapmaya devam ederim mi diyorsun?

Aslında belli bir yerde sürekli yazmasam da, müzik ve hayvan hakları alanında çeşitli bağımsız mecralarda yazıyorum, röportajlar yapıyorum. Kendi sitemi de kullanıyorum. En son Brezilya olayını haber sitesi Dağ Medya'da yayınladım. Gazeteciliğin sadece geleneksel medyada yapıldığı dönem bitti. Tüm dünyada YouTube üzerinden görsel platformda gazetecilik yapanlar da var ve çok geniş kesimlere ulaşabiliyorlar.

Fakat şunu söylemek lazım; bugünkü baskı ortamında Türkiye'de gazetecilik yapma olanağı pek kalmadı. Yazılı ve görsel basında birkaç sınırlı mecra dışında tüm medya iktidarın güdümünde. Bunun sonucu olarak gazetecilik mesleğine güven de kalmadı. Ama tüm bunlara karşın, sayıları az olsa da, halkın haber alma hakkını korumak için çabalayan cesur gazeteciler de var. O nedenle gazetecilik bitti demek o meslektaşlarımıza haksızlık olur. Bence gerçeğin peşinde koşanlar daima olacak.

Veganlık üzerine ikinci kitabını yazıyorsun, Açık Radyo'da programın var. Başka çalışmaların var mı 2018 için?

Gelecek ay yayınlanacak kitabım, veganizm ve hayvan özgürlüğü konusunda. Bu alandaki aktivizmi çok önemsiyorum. Daha çok insana, özellikle gençlere ulaşıp yaşam hakkını ve hayvanlar için de adaleti savunmayı sürdüreceğim. Çünkü Aydınlanma'nın son aşaması hayvan özgürlüğü. Baskı ve zulüm, insan ya da hayvan, kime uygulanırsa uygulansın, buna karşı mücadele edilmeli.

Söyleşi: Özlem Özdemir
Odatv.com

 odakitap.com

**İkinci Cumhuriyetçiliğin
Temelleri
Odakitap'ta**

TIKLAYIN & SATIN ALIN

ILANDIR

zülal kalkandelen

İkinci Cumhuriyetçiliğin Temelleri

Özlem Özdemir

arşiv

İletişim

Haber Merkezi: 0 216 449 32 00

Faks: 0 216 449 32 00

Mail: info@odatv.com

İletişim

Künye

Gizlilik Sözleşmesi ve Koşullar

Mobil Uygulamalar

Reklam

Reklam: 0 216 449 32 00

reklam@odatv.com

© 2021, Oda TV. Tüm haklar saklıdır.

ANA SAYFA

YAZARLAR

VİDEO

FOTO GALERİ

ARŞİV

KATEGORİLER

